УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

БЕОГРАД

Београд, 23. октобар, 2014.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТКИЊЕ И МЕНТОРКЕ ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању, Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 1. октобра 2014. године донело је одлуку којом је именована комисија за оцену подобности докторандкиње **ЈАСНЕ ПОПОВИЋ за израду докторске дисертације под насловом „СТРАТЕГИЈЕ УЧТИВОСТИ У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ“.**

Састав комисије:

1. др Јелена Филиповић, редовна професорка Филолошког факултета Универзитета у Београду
2. др Ана Кузмановић-Јовановић, доценткиња Филолошког факултета Универзитета у Београду
3. др Татјана Пауновић, редовна професорка Филозофског факултета Универзитета у Нишу

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Образовање:

Јасна Поповић рођена је 15.09.1981. године у Београду. Основне студије завршила је 2005. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду, на катедри за енглески језик и књижевност са просечном оценом 8,30. 2005. године завршила је преводилачке специјалистичке студије у Удружењу научних и стручних преводилаца Србије у трајању од једне године. Након дипломирања запослила се у Компанији Дунав осигурање на радном месту професор енглеског језика, где је организовала и спроводила курс општег и пословног енглеског језика за запослене. Потом прелази на радно место преводиоца где већ 7 година обавља усмене и писмене преводе из различитих области попут осигурања, економије и права. У међувремену је аплицирала за упис на мастер студије на Филолошком факултету у Београду, али услед нерализовања студија у то време уписује мастер студије из стратегијског менаџмента на Универзитету Сингидунум и завршава их 2009. године. Године 2011. уписала је докторске академске студије на Филолошком факултету у Београду.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Поповић, Ј. 2013. Очување мањинских језика и језичка политика на примеру влашке мањинске заједнице у Србији. *Philologia* 11, 97-107.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТКИЊА ПОДОБНА ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, комисија закључује да кандидаткиња ЈАСНА ПОПОВИЋ испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За менторку је предложена др Јелена Филиповић, редовна професорка Филолошког факултета Универзитета у Београду, Катедра за иберијске студије.

Одабрана библиографија:

Savić, Jelena M. 1995. "Structural convergence and language change: evidence from Serbian/English code-switching", *Language in Society*, 24 (4): 475-492.

Filipović, Jelena. 1998. Novi pristup analizi preključivanja kodova. *Zbornik za filologiju i lingvistiku Matice srpske*, XLI/1: 135-145.

Filipović, Jelena. 1998. The status of Serbian as the minority language within a Serbian-American community. *Filološki pregled XXV*, 2: 147-157.

Filipović, Jelena. 1999. Varijacije unutar padeških sistema u različitim tipovima srpskih varijeteta: u prilog jedinstvenoj teoriji jezičkih promena. *Zbornik za filologiju i lingvistiku Matice srpske, XLII/1*: 59-68.

Filipović, Jelena & Jasmina Nikolić. 2007. Baladas y la balada: la oralidad desde unas perspectivas sociolingüísticas y antropológicas. *Filološki pregled*, XXXIV (2): 87-94.

Filipović, Jelena. 2007. Ideologija jezika i standardizacija: istorija i budućnost srpskog standardnog varijeteta. *Primenjena lingvistika 8.* Beograd: Društvo za primenjenu lingvistiku Srbije, Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu i Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu, str. 22-31.

Filipović Jelena. & Ivana Vucina Simović. 2008. Language and identity among the Sephardim in the territories of the Former Yugoslavia. U: Sikimić, Biljana & Tijana Ašić (eds.).. *The Romance Balkans*, Serbian Academy of Science and Arts, Special Editions No. 103. Belgrade: SANU/Institute for Balkan Studies, pp. 303-317.

Filipović Jelena. 2009. *Moć reči: Ogledi iz kritičke sociolingvistike [The social power of words: Essays on critical sociolinguistics]*. Beograd: Zadužbina Andrejević.

Filipović, Jelena. 2009. Rodno osetljive jezičke politike: teorijske postavke i metodološki postupci [Gender sensitive language policies: theory and methodological procedures]. *Anali Filološkog fakulteta [Annals of the School of Philology]*, 21: 109-127.

Filipović, Jelena & Ivana Vučina-Simović. 2010. La lengua como recurso social: el caso de las mujeres sefardíes de los Balcanes. En: P. Díaz Mas & M. Sánchez Pérez (editoras). *Los sefardíes ante los retos del mundo contemporáneo. Identidad y mentalidades.* Madrid: CSIC, pp. 259-269.

Filipović, Jelena. 2011. Gender and power in language standardization of Serbian. *Gender and Language.* 5(1): 111-131.

Filipović Jelena. 2011. Rod i jezik (Gender and Language), in: Ivana Milojević & Slobodanka Markov (eds), *Uvod u rodne teorije (Introduction to Gender Theories).* Novi Sad: Centar za rodne studije & Mediterran Publishing, pp. 409-423.

Vučo, Julijana & Jelena Filipović (eds.). 2012. *Filološka istraživanja danas. Jezik i društvo/ Philological Research Today. Language in Society*. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.

Filipović Jelena. 2013. Cultural models and variation in oral narratives, in: J. Nikolić & Dalibor Soldatić (eds.) *AELO 35. Advances in Oral Literature Research*. Belgrade: Faculty of Philology Press, pp. 329-342.

Filipović, Jelena. 2013. Perspectivas de género en el discurso escolar y educativo en España y en Serbia, *Colindancias,* 4: 225-234.

Filipović, Jelena & Ivana Vučina-Simović. 2013. *Philanthropy and emancipation among Sephardic women in the Balkans in times of Modernity.* Journal of Sephardic Studies, vol. 1: 78-95. http://www.sefarad-studies.org

Комисија сматра да ПРОФ. ДР ЈЕЛЕНА ФИЛИПОВИЋ испуњава све услове за менторку ове докторске дисертације за област:

СОЦИОЛИНГВИСТИКА, ПРАГМАТИКА, КРИТИЧКА АНАЛИЗА ДИСКУРСА

ОЦЕНА ФОРМУЛАЦИЈЕ НАЗИВА ТЕЗЕ

Комисија закључује да радни назив тезе " СТРАТЕГИЈЕ УЧТИВОСТИ У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

Предмет истраживања су стратегије учтивости у српској и енглеској говорној заједници којима се врше говорни чинови захтева, тражења услуге и извињења. Контрастивном анализом енглеске и српске говорне заједнице изводе се закључци о

сличностима и разликама у употреби стратегија учтивости у дефинисаном контексту, као и о утицају друштвене моћи, рода и процене степена наметљивости (у оквиру говорних чинова захтева и тражења услуге) на одабир ових стратегија у обе говорне заједнице.

Феномен учтивости заузима централно место у савременим токовима лингвистике захваљујући својој мултидисциплинарној природи и различитим перспективама из којих се може проучавати (Meyerhoff, 2006:83). Ове перспективе најчешће се сврставају у приступе који су засновани на *конверзацијским максимама* (Grice, 1975, Lakoff, 1975, Leech, 1983), *чувању и уважавању образа* (Brown & Levinson, 1987), и у *постмодерне приступе*, како их је дефинисао Веркхофер (2005) (Watts, 2003, Locher 2004, Werkhofer, 2005, Culpeper, 2009). Фрејзер (1990) такође даје класификацију разноврсних приступа учтивости, па наводи да се анализа може вршити с аспекта *друштвених норми* (Ide, 1989), *конверзацијских максима* (Grice, 1975, Lakoff, 1975, Leech, 1983) 3) *чувања образа саговорника* (Brown & Levinson, 1987), и *конверзацијског уговора* (Blum-Kulka, 1989, Fraser, 1990).

Разноврсност и бројност теоријских модела и тумачења који су настали у протеклих тридесет година (Lakoff, 1975, Leech, 1983, Brown & Levinson, 1987, Blum-Kulka, 1989, Gu, 1990, Ide, 1993, Eelen, 2001, Watts, 2003, Mills, 2003, Ting-Toomey, 2005, Pishghadam, 2011...) говори о актуелности и значају које ова тема ужива у научним круговима.

Не постоји једна свеобухватна дефиниција учтивости. Учтивост се тумачи као стратешко избегавање конфликта (Brown & Levinson, 1987), избегавање прекида у интеракцији и одржавање друштвеног мира и пријатељских односа (Leech, 1983), одржавање несметане комуникације (Ide, 1989), адекватно друштвено понашање које је дефинисано културолошки условљеним очекивањима и нормама (Blum-Kulka, 1989), систем безличних односа који имају за циљ да умање потенцијал за настанак конфликта који су својствени људској интеракцији (Lakoff, 1990), свесно стратешко понашање (Watts, 2003), итд. У новијим моделима учтивости инсистира се на разлици између учтивости првог реда у смислу друштвено прихватљивог понашања у оквиру неке говорне заједнице, и учтивости другог реда која се односи на широк спектар социјалних стратегија за стварање кооперативне социјалне интеракције у датој заједници (Eelen 2001, Watts, 2003. Кандидаткиња се у свом истраживању усмерава на учтивост другог реда, како је дефинисана у теоријском моделу Браунове и Левинсона (1987), будући да је овај модел несумњиво најутицајнији и најкоришћенији у социолингвистичким и прагматичким истраживањима до сада (Eelen, 2001:3, Galatzi, 2005:7, Meyerhoff, 2006:84). Овај модел указује да је учтивост универзална јер све културе имају облике језичке учтивости, али је културолошки условљена јер оно што је учтиво језичко понашање у једној култури не мора бити учтиво у некој другој.

Циљ истраживања, хипотезе и очекивани резултати

Циљ рада је да се истраже сличности и разлике у коришћењу стратегија учтивости у оквиру истог ситуационог контекста између две говорне заједнице – енглеске и српске. Значај ове анализе је у томе што нам може помоћи да идентификујемо конкретне разлике у језичком понашању две говорне заједнице које могу изазвати тешкоће и неспоразуме у међукултуралној комуникацији. С аспекта наставе енглеског као страног језика, идентификовање ових разлика може помоћи едукаторима да развију циљане методе учења адекватног језичког понашања којима ће спречити трансфер стратегија матерњег језика у циљни и развити социолингвистичку компетенцију код ученика.

Браунова и Левинсон свој модел учтивости заснивају на метафоричном појму образа (eng. face), кога дефинишу као стабилан скуп одређених карактеристика који се налази у самом појединцу. Учтивост се састоји у томе да говорник чува како свој, тако и образ својих саговорника, што значи да учесници у интеракцији морају међусобно сарађивати. У супротном, долази до неког од чинова угрожавања образа. У новијим анализама образ се не схвата само као карактеристика појединца него и као групна категорија, односно као

представа коју о себи у очима других теже да имају и мање или веће групе људи (Culpeper 1996:361, Spencer-Oatey 2008:14).

Браунова и Левинсон разликују две врсте образа (1987:62): *позитивни образ*, који се односи на жељу појединца да га саговорници третирају као пожељну особу у заједници, и *негативни образ*, који се односи на жељу појединца да му ауторитет буде признат и слобода деловања и одлучивања неспутана. Другим речима, позитиван образ односи се на жељу појединца да му други, као пријатељи, ближњи, помоћници, односно сарадници у комуникацији искажу фамилијарност и блискост, а негативан образ односи се на његову жељу да му други, признајући му ауторитет, укажу част и искажу поштовање (Милосављевић, 2007:22).

Истраживања рађена у далекоисточним културама (Matsumoto, 1989, Ide, 1989, Gu, 1990, Mao, 1994, Lim, 1994) указују да овакав индивидуалистички концепт образа није сасвим подесан за културе које вреднују колективизам и стављају интересе заједнице изнад индивидуалних потреба, те да се образу не може приписати универзални карактер јер је заснован на европској англосаксонској култури (Fukada, 2004). Међутим, без обзира на ове културолошке разлике тврди се да се фундаментални принцип образа налази у основи учтивости (Yule, 1996) и универзалне људске интеракције (Pizziconi, 2003), и да људи у свим културама и у свим комуникацијским ситуацијама настоје да одржавају образ и преговарају о њему (Ting-Toomey, 2005).

Неки говорни чинови могу сами по себи да представљају претњу по образ саговорника. Конкретно, говорним чином захтева угрожавамо негативни образ саговорника јер му нешто намећемо и угрожавамо му слободу. Исти је случај и са говорним чином тражења услуге, док говорним чином извињења угрожавамо сопствени образ. Говорник треба да препозна степен претње по образ саговорника и сходно томе одабере одговарајућу стратегију за избегавање или ублажавање дате претње. Говорник има на располагању четири суперстратегије, које су рангиране од стратегије која највише угрожава образ до оне која га најмање угрожава:

1. директна стратегија (eng. *on-record*): примењује се директно и концизно, не умањује чин угрожавања образа. Говорник се обраћа саговорнику директно, најчешће у императивном облику, као начин да изрази личну потребу. Јул (1996:63) наводи да се уз ове директне облике могу користити средства за ублажавање исказа попут *would you* і *please.* Ови директни искази најчешће се користе у ситуацијама када говорник подразумева да је у позицији моћи у односу на саговорника и да може речима да контролише понашање свог саговорника. У свакодневној конверзацији између особа једнаког социјалног статуса овакав исказ може представљати претњу по образ саговорника и генерално се избегава. Избегавање чина угрожавања образа постиже се чиновима чувања образа који користе позитиву или негативну стратегију учтивости.

2. позитивна учтивост (eng. *positive politeness*): усмерена је ка позитивном образу саговорника, односно позитивној слици о себи коју саговорник одржава. Позитивна учтивост између осталог, обухвата: слагање, неформално ословљавање саговорника, употребу жаргона, дијалекта, сленга, шале, показивање обзира према саговорниковим жељама, изразе разумевања и сарадње, дакле све оне говорне стратегије којима се удовољава саговорниковим жељама и испуњавају његова очекивања исказивањем блискости и пријатељства с њим. Јул истиче да је ова стратегија често маркирана инклузивним терминима попут *ми* и *хајдемо*.

3. негативна учтивост (eng. *negative politeness*): обухвата механизме ублажавања илокуционе снаге чинова који угрожавају образ, као што су конвенционална индиректност, оклевање, извињавање, ограђивање, безлично и индиректно изражавање. Ова стратегија има за циљ избегавање угрожавања образа исказивањем поштовања према саговорниковом ауторитету. Стога, негативна учтивост подразумева избегавање, дистанцирање: говорник настоји да увери саговорника да поштује његову слободу деловања. Говорник се обраћа негативном образу саговорника, односно потреби његовог негативног образа да му слобода одлучивања и интегритет остану недирнути. На енглеском говорном подручју чин угрожавања

образа обично се врши путем стратегије негативне учтивости, и то питањима или чак питањима којима се тражи дозвола да се постави питање (нпр. могу ли да вас замолим/питам...?). Оваква питања дају могућност саговорнику да одговори негативно али без онаквог ефекта одбијања какав би постојао да му је упућена директна императивна форма (Yule, 1996:65).

4. индиректна стратегија (eng. *off record*): употребом ове стратегије максимално се умањује чин угрожавања образа. Говорни чин се изводи тако да на основу структуре самог исказа не може да се примети јасна комуникативна намера говорника, али је саговорник може претпоставити. Говорник се ослобађа од одговорности угрожавања саговорниковог образа чинећи своју намеру нетранспарентном (Brown & Levinson, 1987:211). Саговорнику се оставља да на свој начин тумачи говорников исказ. У индиректне стратегије, између осталог, спадају наговештаји, давање асоцијација, реторска питања, генерализације и двосмисленост.

С тим у вези, рад ће имати за циљ да утврди које стратегије учтивости ће изворни говорници српског и енглеског језика користити за ублажавање угрожавања образа, у односу на контекстуалне варијабле друштвене (релативне) моћи, рода, и рангирања степена наметљивости. Циљ овог усмерења је да се објасни како се наведене варијабле перципирају у двема говорним заједницама и како разлике у схватању ових варијабли утичу на начин на који ће изворни говорници оба језика извршити говорне чинове захтева, тражења услуге и извињења.

Варијабла моћи представља вертикалан однос између говорника и слушаоца који утиче на одлуку говорника о томе у којој мери и коју стратегију ублажавања угрожавања образа ће предузети уз неки чин угрожавања образа (Meyerhoff, 2006). У анализи концепта моћи кандидаткиња се ослања на критичку анализу дискурса (Fairclough 1989, Van Dijk 1989, 1996, Berger 1994, Watts 2003, Locher 2004, Кликовац 2008, Филиповић 2009), будући да се она превасходно интересује за *друштвену* моћ која се заснива на привилегованом приступу друштвено вреднованим ресурсима, као што су богатство, положај, статус или образовање (van Dijk, 1993:254). Конкретно, критичка анализа дискурса бави се анализом улоге дискурса у (ре)продукцији односа моћи, односно хегемоније и доминације одређених чланова друштвене заједнице над другим члановима исте заједнице (van Dijk, 1993: 249 у Филиповић, 2009:19), а с тим у вези ван Дајк каже да доминација може да се испољава и репродукује суптилним, свакодневним формама текста и говора које делују „природно“ и сасвим „прихватљиво“.

Наметљивост представља скаларну меру озбиљности чина угрожавања образа у датом друштву (Meyerhoff, 2006:288). Браунова и Левинсон је дефинишу као социјалну варијаблу на основу које можемо видети колико је велики социјални „преступ“ неког захтева или молбе у датој култури и која утиче на одабир стратегија учтивости.

Социолингвистичка истраживања указују да жене чешће од мушкараца користе стратегије учтивости у свом говору (Herbert, 1989, Tannen, 1994, Holmes, 1998). Сузуки (Suzuki, 1993:148, према Okamoto и Shibamoto-Smith, 2005:40) сматра да је суштина *женског* говора у пажњи коју жене поклањају учтивости. Робин Лејкоф (1975) тврди да жене у истом социјалном контексту користе учтивије облике од мушкараца јер су од малих ногу учене да не испољавају директно своја мишљења и ставове. Учтивост подразумева одсуство снажне тврдње, чешћу употребу комплимената и изразе извињења, као и употребу језичких средстава за ублажавање илокуционе снаге исказа, и класификује се као негативно маркирано понашање. С друге стране, Оч (1992:340) тврди да већина студија о родним варијацијама у учтивости није испитивала однос између ситуационог контекста и језичке употребе, те да се вршење одређене прагматичке радње не може посматрати независно од социјалне мреже одређеног говорника, јер управо од социјалне мреже најчешће зависи какав језички избор ће говорник направити.

Стога, студија ће такође имати за циљ да покаже да ли ће се међу изворним говорницима српског и енглеског језика појавити родне разлике у одабиру стратегија учтивости у истом ситуационом контексту.

У складу са постављеним циљевима овог истраживања да се изврши контрастивна анализа две говорне заједнице према дефинисаним варијаблама, кандидаткиња у раду планира да испита следеће хипотезе:

Х1: Изворни говорници српског и изворни говорници енглеског језика показују тенденцију да користе различите стратегије учтивости сходно усвојеним културним обрасцима, без обзира на врсту чина којим се угрожава образ,

Х2:Мушкарци и жене у истом ситуационом контексту користе различите стратегије учтивости,

Х3: Претпоставља се да ни мушкарци ни жене не мењају одабрану стратегију у датом ситуационом контексту у случају када је њихов саговорник особа женског пола,

Х4: Не постоје разлике између испитаника две говорне заједнице у одабиру стратегија учтивости у односу на степен друштвене моћи,

Х5: Претпоставља се да ће у обе говорне заједнице на оцену наметљивости утицати друштвена моћ саговорника, конкретно да ће већа друштвена моћ саговорника повлачити већу оцену наметљивости захтева/молбе која му се упућује.

Кандидаткиња очекује да ће добијени резултати показати да постоје разлике између српске и енглеске говорне заједнице у коришћењу стратегија учтивости у истом контексту. Ито тако, претпоставља да ће истраживање показати да ће мушкарци и жене у истом ситуационом контексту користити различите стратегије учтивости, али да ни мушкарци ни жене неће мењати стратегију у зависности од тога да ли се обраћају особама женског или мушког пола. Такође, очекује да ће варијабла друштвене моћи утицати на оцену наметљивости и да се две говорне заједнице по томе неће разликовати, у смислу да ће испитаници сматрати да захтев/молба исте „тежине“ коју упућују особи са већом друштвеном моћи представља већи „друштвени преступ“ од захтева/молбе коју упућују особама са истом или мањом друштвеном моћи.

План рада и методе истраживања

Рад ће се састојати из 5 делова:

1. Увод
2. Теоретски део
   - Теорије о говорним чиновима
   - Горовни чинови захтева, тражења услуге и извињења
   - Теоријски модели језичке учтивости
3. Методологија
4. Приказ резултата истраживања и дискусија
5. Закључак и препоруке

У циљу реализације истраживања конструисан је упитник, који поред социодемографских података, садржи 18 тест сценарија у које се испитаници принудно стављају, а у којима се манипулише односно мењају и комбинују две независне варијабле: друштвена моћ и говорни чинови.

Све ситуације су осмишљене тако да друштвена моћ испитаника варира: испитаник може имати једнаку моћ као и саговорник (када испитаник разговара са колегом, комшијом или пријатељем); већу друштвену моћ (када је он професор, директор или доктор специјалиста), и мању друштвену моћ (када је он радник у фирми, студент или стажиста). За сваку ситуацију су понуђена по 4 одговора, при чему одговор под а) увек представља директну стратегију, одговор под б) позитивну учтивост, под ц) негативну учтивост, а под д)

индиректну стратегију. Дата је могућност да испитаник самостално упише свој одговор под е) уколико се не слаже ни са једним од понуђених одговора, што може да буде нека од горе понуђених стратегија или комбинација ових стратегија (нпр. комбинација позитивне и негативне учтивости).

У оквиру сваке ситуације од испитаника се тражи да замисли да прво разговара са особом мушког пола, а онда са особом женског пола и да наведе да ли би одговор био исти, како бисмо видели да ли и како варијабла рода утиче на промену стратегије. Поред овог, у оквиру говорних чинова захтева и тражења услуге мери се и рангирање степена наметљивости Ликертовом скалом од 1 до 5, како би се утврдило да ли и колико друштвена моћ у српској и енглеској говорној заједници утиче на оцену наметљивости према саговорнику.

Узорак је случајан и стратификован, и чине га најмање 200 испитаника оба говорна подручја и оба пола. Добијени подаци из упитника анализираће се различитим квалитативним и квантитативним методама.

БИБЛИОГРАФИЈА ПРЕЛИМИНАРНИХ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња је приложила библиографију која садржи 51 библиографску јединицу релевантну за истраживање.

1. Berger, C. (1994). Power, dominance, and social interaction. In: M. L. Knapp and Miller, G. R. (eds). *Handbook of Interpersonal Communication*. Sage, Thousand Oakes: 450-507
2. Blum-Kulka, S. (1989). Playing it safe: the role of conventionality in indirectness. In *Cross-cultural Pragmatics: Requests and Apologies*, Blum-Kulka, S., House, J., Kasper, G. (eds.), 37-70. Norwood, NJ: Ablex
3. Blum-Kulka, S., House, J. (1989). Cross-cultural and situational variation in requesting behavior. In *Cross-cultural Pragmatics: Requests and Apologies*, Shoshana Blum-Kulka, Juliane House, and Gabriele Kasper (eds.), 123_154. Norwood, NJ: Ablex
4. Brown, P., Levinson, S. (1987). Politeness: some universals in language usage. Cambridge: Cambridge University Press
5. Culpeper, Jonathan (2009). Impoliteness: Using language to cause offence: Full Research Report ESRC End of Award Report, RES-063-27-0015. Swindon: ESRC
6. Eelen, G. (2001). A critique of politeness theories. Manchester, England: St. Jerome
7. Fairclough, N. (1989). Language and power. New York: Longman Inc.
8. Filipović, J. (2009). Moć reči. Zadužbina Andrejević
9. Filipović, J. (2009). Kritička sociolingvistika. Beograd: Zadužbina Andrejević
10. Fraser, B. and Nolen, W. (1981). The association of deference with linguistic form. *International Journal of the Sociology of the Language*, 27, 93-109
11. Fraser, B. (1990). Perspectives on politeness. *Journal of Pragmatics*, 14, 219-236
12. Fukada, A., Asato, N. (2004). Universal politeness theory: application to the use of Japanese honorifics. *Journal of Pragmatics* 36, 1991-2002
13. Galaczi, E. (2005). Issues in the definition and conceptualization of politeness. *Teachers College, Columbia University Working Papersin TESOL & Applied linguistics*, 2 (1), Dostupno online: http://journals.tc-library.org/index.php/tesol/article/viewArticle/6
14. Grice, H. P. (1975). Logic and conversation. У: P. Cole and J. Morgan (ур.). *Syntax and Semantics, 3: Speech Acts*. Academic Press, New York: 43-58

15. Gu, Y. (1990). Politeness phenomenon in modern Chinese. *Journal of Pragmatics,* 14 (2), 237-257

16. Herbert, R.K. (1989). Sex-based differences in compliment behaviour. *Language in Society,* 19, 201-224

17. Hill, B., Ide, S., Ikuta, S., Kawasaki, A. and Ogino, T. (1986). Universals of linguistic politeness. Quantitative evidence from Japanese and American English. *Journal of Pragmatics,* 10.347-371

18. Holmes, J. (1997). Women, language and identity. *Journal of Sociolinguistics,* 1 (2), 195-223

19. Holmes, J. (1998). Women's talk: the question of sociolinguistic universals. In: Coates, J. (Ed.), Language and Gender: A Reader. Blackwell, Oxford, 461-483

20. Holmes, J. (2006). Gendered Talk at Work – Constructing Gender Identity Through Workplace Discourse (Language and Social Change): Oxford: Blackwell Publishing

21. Ide, S. (1989). Formal forms and discernment: two neglected aspects of universals of linguistic politeness. *Multilingua,* 12, 7-11

22. Ide, S. (1993). Preface: The search for integrated universals in linguistic politeness. *Multilingua,* 12 (1), 7-11

23. Janney, R., Arndt, H. (1993). Universality and relativity in cross-cultural politeness research: a historical perspective. *Multilingua,* 12 (1), 13-50

24. Kampf Z., Blum-Kulka, S. (2007). Do children apologize to each other? Apology events in young Israeli peer discourse. *Journal of Politeness Research,* 3, 11-37

25. Kasper, G. (1990). Linguistic politeness: Current research issues. *Journal of Pragmatics,* 14, 193-221

26. Kendall, S., Tannen, D. (2001). Discourse and Gender. U: Schiffrin D, Tannen D, Hamilton H (eds). The Handbook of Discourse Analysis. Oxford, UK: Blackwell

27. Klikovac, D. (2008). Jezik i moć: ogledi iz sociolingvistike i stilistike. Biblioteka XX vek, Beograd

28. Lakoff, R. (1973). The logic of politeness: or minding your p's and q's. *Chicago Linguistics Society,* 8: 292-305

29. Lakoff, R. (1975). Language and Woman's Place. (ur. M. Bucholtz). New York: Oxford University Press

30. Lakoff, R. (1989). The limits of politeness: Therapeutic and courtroom discourse. *Multilingua,* 8(2-3), 101-129

31. Leech, G. (1983). Principles of Pragmatics. London: Longman Group Limited

32. Locher, M. (2004). Power and politeness in action: disagreements in oral communication. Berlin, Germany: Mouton de Gruyter

33. Matsumoto, Y. (1989). Politeness and conversational universals—observations from Japanese. *Multilingua,* 8 (2/3), 207–221

34. Meyerhoff, M. (2006). Introducing Sociolinguistics.London: Routledge

35. Milosavljević, B. (2007). Forme učtivosti u srpskom jeziku. Beograd: Učtiteljski fakultet

36. Mills, S. (2003). Gender and Politeness. Cambridge: Cambridge University Press

37. Newman, M., *et al.* (2008). Gender Differences in Language Use: An analysis of 14,000 txt samples. *Discourse Processes*, 45, 211-236

38. Ng, S. H., Bradac, J. (1993). Power in Language. Newbury Park, CA: Sage Publications

39. Och, E. (1992). Indexing gender. U: Duranti, A., Goodwin, C. (eds). Rethinking context: Language as an interactive phenomenon. Cambridge: Cambridge University Press, 335-358

40. Ogiermann, E. (2009). Politeness and in-directness across cultures: a comparison of English, German, Polish and Russian requests. *Journal of Politeness Research. Language, Behaviour, Culture*, 5, 189-216

41. Okamoto, S., Shibamoto-Smith, J. (2004). Japanese Language, Gender and Ideology: Cultural Models and Real People. New York: Oxford University Press

42. Pizziconi, B. (2003). Re-examining politeness, face and Japanese language. *Journal of Pragmatics*, 35, 10-11

43. Pishghadam, R., Rasouli, P. (2011). A cross-linguistic study of persuasive strategies used in Persian and English Languages. *Research Journal of International Studies*, 22, 7-17

44. Spencer-Oatey, H. (2008). Face, (im)politeness and rapport. In: H. Spencer-Oatey (yp.). *Culturally Speaking. Culture, Communication and Politeness Theory.* Second edition. Continuum, London: 11-47

45. Tannen, D. (1994). Talking from 9 to 5. Women and men in the workplace: Language, Sex and Power. Avon Books, New York.

46. Ting-Toomey, S. (2005). The Matrix of Face: An updated face-negotiation theory. In William B. Gudykunst (ed.) Theorizing about Intercultural Communication, 71–92. London: SAGE Publications

47. Van Dijk, T.A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse and Society*, 4(2), 249-283

48. Van Dijk, T. A. (1996). "Discourse, power and access". In: C. R. Caldas-Coulthard and M. Coulthard (eds). *Texts and Practices. Readings in Critical Discourse Analysis*. Routledge, London: 84-104

49. Watts, R. J. (2003). Politeness. Cambridge: Cambridge University Press

50. Werkhofer, K. (2005). Traditional and modern views: the social constitution and power of politeness". In: R. Watts, S. Ide and K. Ehlich (eds.). *Politeness in Language*. *Studies in Its History, Theory and Practice*. Second revised and expanded edition. Mouton de Gruyter, Berlin/New York: 155-199

51. Yule, G. (1996). Pragmatics. Oxford: Oxford University Press

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

На основу наведених података о кандидату, Комисија констатује да је кандидаткиња ЈАСА ПОПОВИЋ подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема „СТРАТЕГИЈЕ УЧТИВОСТИ У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ“ подобна за израду докторске дисертације у области СОЦИОЛИНГВИСТИКЕ, ПРАГМАТИКЕ И КРИТИЧКЕ АНАЛИЗЕ ДИСКУРСА.

На основу наведених података о предложеном ментору, Комисија констатује да је проф. др ЈЕЛЕНА ФИЛИПОВИЋ подобна за менторку предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата и предложене теме докторске дисертације

„СТРАТЕГИЈЕ УЧТИВОСТИ У СРПСКОМ И ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ“

а да се за менторку именује проф. др Јелену Филиповић, редовну професорку Филолошког факултета Универзитета у Београду.

ЧЛАНИЦЕ КОМИСИЈЕ

проф. др Јелена Филиповић, редовна професорка

проф. др Ана Кузмановић-Јовановић, доценткиња

проф. др Татјана Пауновић, редовна професорка

У Београду, 23. 10. 2014.